

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของเจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของเจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) เจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 164 รูป และ 2) ผู้บริหาร โรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 96 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สรุปสถานภาพการบริหารของประชากร

ประชากรที่ใช้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามนั้น มีทั้งหมด 260 รูป/คน แบ่งเป็นเจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 164 รูป คิดเป็นจำนวนร้อยละ 63 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 96 คน คิดเป็น จำนวนร้อยละ 37

ตอนที่ 2 สรุปการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของเจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของเจ้าอาวาสในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกตามงาน 5 ด้านของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธ สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาหลักสูตร ในภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วม
น้อย
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารการวัด ประเมินผลและเทียบ โอนผลการศึกษาใน
ภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย
3. การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ในภาพรวมมีระดับการมี
ส่วนร่วมน้อย
4. การมีส่วนร่วมในการบริหารการนิเทศการศึกษา ในภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วม
น้อย
5. การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ในภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย

**ตอนที่ 3 สรุปการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธของ
พระภิกษุตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2**

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุ
ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนคร-
ศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 นั้นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามงาน 5 ด้านของการบริหารงาน
วิชาการโรงเรียนวิถีพุทธ สรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาหลักสูตร ในภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วม
ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารการวัด ประเมินผลและเทียบ โอนผลการศึกษาใน
ภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ในภาพรวมมีระดับการมี
ส่วนร่วมปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการบริหารการนิเทศการศึกษา ในภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วม
ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ในภาพรวมมีระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะนำเสนอการอภิปรายผลของการวิจัย ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของเจ้าอาวาสจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสพระภิกษุมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในภาพรวมในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทางพุทธศาสนาหลายท่าน เช่น พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุตโต. 2546 : 10-41) ที่กล่าวไว้ว่า บทบาทที่แท้จริงของพระสงฆ์ก็คือการศึกษาและการสั่งสอนธรรมแก่ประชาชน และพระในชนบทกำลังจะหมดบทบาทต่อชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของท่านพระพิพิธธรรมสุนทร. (ญาณสุนทรโร ป.ช.ช. 2543 : 62) ที่กล่าวไว้ว่าปัจจุบันนี้เจ้าอาวาสส่วนใหญ่มักจะละเลยโรงเรียนเห็นว่าโรงเรียนนั้นไม่เกี่ยวกับวัด ทั้ง ๆ ที่เป็นโรงเรียนใช้ชื่อวัดและเป็นวัด จากแนวคิดของนักคิดที่เป็นพระภิกษุหลายท่าน ได้เห็นว่าในส่วนของพระภิกษุนั้นยังมีส่วนร่วมในการศึกษาอย่างน้อยอยู่ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเมธี จันทร์หอม (2542) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของวัดในการสนับสนุนด้านการศึกษาของโรงเรียน ของวัดในจังหวัดสระแก้ว พบว่า วัดมีบทบาทด้านงานวิชาการในระดับน้อยเช่นกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐานการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า พระภิกษุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในระดับน้อย อย่างไรก็ตามในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา จนมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542) มาตรา 9 ซึ่งได้กำหนดให้ วัดหรือตัวแทนศาสนาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจคือสาเหตุที่ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของพระภิกษุน้อยนั้น อาจจะเป็นเพราะพระภิกษุเองที่ยังไม่ทราบบทบาทของตัวเองที่จะต้องไปทำในโรงเรียน หลังจากทีวัดและโรงเรียนได้ออกห่างจากกันมานานก็เป็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไลออนทอส (สมชัย ปานผลสุข. 2546 : 17 ; อ้างอิงจาก Lontos. 1992. *At-Risk Families and School : Becoming Partners.* p. 41-42) และชาฟกิน (Chavkin. 1989 : 119-1239) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาของผู้ปกครองว่า การมีส่วนร่วมนั้นจะมากจะน้อยขึ้นอยู่กับว่าผู้ปกครองมีความรู้ดีกว่าตนเองมีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะมีส่วนร่วมได้หรือไม่ ฉะนั้นผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของพระภิกษุตามการรับรู้ของพระภิกษุจึงอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

จากผลการวิจัย ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิถีพุทธของพระภิกษุตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชัย ปานผาสุข (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของพระภิกษุ ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า พระภิกษุมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาระดับปานกลาง และสำนักงาน คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 20-21) ได้กล่าว บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดแลพระสงฆ์ข้อ 4 ว่า พระสงฆ์ควรมีบทบาทเชิงรุกการสั่งสอนเยาวชนด้านศีลธรรม เช่น เป็นวิทยากรอบรมในสถานศึกษา หรือจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้พระภิกษุ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ประยุตฺโต. 2546 : 10-41) กับท่านพระพิพิธธรรมสุนทร (ญาณสุนทรโร ป.ธ.๕. 2543 : 62) ที่ได้กล่าวว่าพระภิกษุต้องเข้าไป ช่วยอบรมสั่งสอน ชาวบ้านให้มากยิ่งขึ้น ในฐานะที่พระภิกษุโดยเฉพาะเจ้าอาวาสที่จะต้องไปเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ที่ประกอบไปด้วยตัวแทนหลายฝ่าย ซึ่งพระภิกษุที่เป็นเจ้าอาวาส ให้เข้าไปเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาด้วย ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวิสุทธิวงศ์สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ควรนำมาพิจารณาส่งเสริมให้ พระภิกษุเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น เพื่อการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ วาด หนูมา (2540 : 252) ที่พบว่า โรงเรียนที่คณะกรรมการโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วม การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิสุทธิพุทธของพระภิกษุ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ควรกำหนดรูปแบบ และวิธีการส่งเสริม สนับสนุนให้พระภิกษุเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงาน วิชาการ ให้มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมให้มากขึ้น และเป็นแบบแผนการพัฒนาประจำเขตอีกด้วย

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ควร จัดโครงการที่เกี่ยวกับการให้ความรู้กับพระภิกษุ ในเรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำ การแก้ พระภิกษุในวัดต่าง ๆ ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มโรงเรียนและอื่น ๆ โดยควรริบจัดทำให้ ทัวถึงและสม่ำเสมอ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ควรจัดทำ แนวทางในการให้พระภิกษุเข้าไปมีส่วนร่วมในการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา โรงเรียนวิสุทธิพุทธ

1.4 คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในฐานะที่จะต้องสนองงานมหาเถรสมาคม ที่ได้ออกมติมาให้สนับสนุน โรงเรียนวิถิปุทธ และการทำดำเนินการในเชิงรุก ควรที่จะเข้าไปติดต่อกับทางสำนักงานเขตการศึกษาการศึกษาในจังหวัดทั้ง 2 เขต และช่วยกันวางแผนและแนวทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของพระภิกษุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.5 คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรช่วยกันพัฒนาบุคลากรคือพระภิกษุให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมของพระภิกษุในโรงเรียนวิถิปุทธอย่างถูกต้อง และความสามารถต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับทางโรงเรียนวิถิปุทธ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิถิปุทธของพระภิกษุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปแก้ไข ปรับปรุง ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของพระภิกษุ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพระภิกษุ ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถิปุทธ

2.3 ควรศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถิปุทธของพระภิกษุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางให้พระภิกษุได้ดำเนินการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ

2.4 ควรศึกษาแนวทางในการให้พระภิกษุเข้าไปมีส่วนร่วมในการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธ